

Redovisning av regeringsuppdraget att utveckla studieinformation



Redovisning av regeringsuppdraget att utveckla studieinformation

Universitets- och högskolerådet, oktober 2023

Kontaktperson: Marleen Whiteley

Omslagsbild: Eva Dalin

ISBN 978-91-7561-115-0

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se www.uhr.se.

Innehåll

Om uppdraget	4
Genomförda insatser	4
Uppmärkning av utbildningar	5
Behovet av högskoleutbildade på arbetsmarknaden	5
Tidigare studenters etablering på arbetsmarknaden och löner	6
Informationsinsatser om utbildningar till bristyrken respektive kurser som syftar till vidareutbildning eller omställning	6
Utbildningars kvalitet	9
Slutsatser och arbetet framåt	10
Uppmärkning av utbildningar	10
Fördjupad samverkan	11
Datafångst och gemensam struktur.....	12
Effektiviserad informations- och kanalhantering	12
Utbildningars kvalitet	12
UHR:s roll – studieinformation och kompetensförsörjning.....	13

Om uppdraget

Universitets- och högskolerådet (UHR) fick den 30 juni 2022 ett nytt uppdrag i regleringsbrevet. Uppdraget innebär att UHR ska utveckla den information om högskoleutbildning som myndigheten ansvarar för enligt myndighetens instruktion, genom att tillgängliggöra information om utbildningars kvalitet, behovet av högskoleutbildade på arbetsmarknaden, tidigare studenter etablering på arbetsmarknaden och löner. Vidare ska myndigheten, enligt uppdraget, genomföra informationsinsatser om utbildningar till bristyrken respektive kurser som syftar till vidareutbildning eller omställning. Uppdraget ska genomföras i nära dialog med Universitetskanslersämbetet (UKÄ) och redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 1 oktober 2023.

Huvudfokus i uppdraget har varit att tillgängliggöra relevant data om utbildningar och arbetsmarknadsutsikter, genom att bygga ut och utveckla informationen på Studera.nu. Det har tidigare funnits information om arbetsmarknaden i söktjänsten Hitta och jämför utbildningar, och under uppdragets gång har UHR lagt till delar och utvecklat befintliga. Informationen tillåter blivande studenter att kunna jämföra utbildningar utifrån arbetsmarknadsutsikterna.

UHR har inhämtat information och statistik om utbildningars kvalitet, arbetsmarknadsutsikter, etablering på arbetsmarknaden och omställningsstudiestöd från Arbetsförmedlingen (AF), Statistiska centralbyrån (SCB), Central studiestödsnämnden (CSN) och Universitetskanslersämbetet (UKÄ).

UHR har därtill haft samråd med Svenskt Näringsliv och studie- och karriärvägledare, vidareinformatörer och intressenter för studieinformation. Studievägledare från samtliga utbildningsformer har fått svara på en enkät om myndighetens studieinformation där svaren kommer att användas för vidare utveckling.

Genomförda insatser

Det var tydligt framskrivet i regeringsuppdraget vilken information som skulle utvecklas och tillgängliggöras. Efter att ha identifierat relevant data kopplade till utbildningars kvalitet och arbetsmarknaden, kunde informationsinsatser genomföras och fortsatt arbete planeras.

Uppmärkning av utbildningar

Under uppdragets gång har UHR identifierat ett behov av att se över hur kopplingar mellan utbildningsutbud, sökfilter och arbetsmarknadsinformation hänger ihop. En sådan översyn syftar bland annat till att kategoriseringar av utbildningar och yrkesgrupper ska vara så likartade som möjligt mellan myndigheter. Det underlättar för UHR att underhålla och uppdatera myndighetens studieinformation på olika webbplatser samtidigt som det skapar bättre förutsättningar för gemensamma datastrukturer.

UHR tar emot utbildningsdata från lärosäten som ansvarar för att tillhandahålla information om sina utbildningstillfällen. Ämnesord ger information om utbildningens innehåll och gör det möjligt för användare att hitta utbildningar inom olika ämnesområden på Antagning.se och i söktjänsten Hitta och jämför utbildningar på Studera.nu. Ämnesorden avgör även vilka yrkesprognoser som visas för utbildningar i söktjänsten. Om ett lärosäte har märkt upp Juristprogrammet med ämnesordet ekonomi, visas yrkesprognosen för Fastighetsmäklare.

I praktiken kan en utbildning som erbjuds på flera lärosäten märkas upp olika av respektive lärosäte och se ut att leda till olika yrken trots att det är samma typ av utbildning. Det kan vara svårt för målgruppen att förstå varför samma typer av utbildningar tycks leda till olika yrken.

Arbetet med att förbättra och förfina kopplingar mellan utbildningar och arbetsmarknadsinformation kommer att fortsätta som en del av det löpande arbetet, men även särskilda insatser kommer att genomföras i nära dialog med lärosäten respektive AF. UHR har initierat frågan om att märka upp utbildningar med kompetenser i stället för ämnesord inom ramen för uppdraget Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Ändringar i uppmärkningen kan till exempel göra det lättare för målgruppen att kunna hitta och jämföra högskoleutbildningar som leder till yrken där det krävs kompetens inom grön omställning s.k. green skills. Detta kan även gälla för andra yrkeskategorier med specifika kunskapskrav och kvalifikationer.

Behovet av högskoleutbildade på arbetsmarknaden

För personer intresserade av att studera – oavsett livssituation – kan information om möjligheten att få ett jobb vara avgörande för utbildningsvalet.

Sedan flera år tillbaka har UHR publicerat AF:s yrkesprognoser på fem års sikt kopplade till utbildningar. I analysen av sina målgrupper har UHR sett ett behov av yrkesprognoser på kortare sikt. Numera presenteras yrkesprognoser från AF för innevarande år (2023) och på

tre års sikt (2026). Arbetsmarknadsprognoser för innevarande år är särskilt relevanta och användbara för de som vill kompetensutveckla sig genom en kortare utbildning och snabbt komma vidare på arbetsmarknaden.

UHR har också förändrat utseendet på de förmedlade yrkesprognoserna för att vara konsekventa med AF. Därutöver har UHR kartlagt alla kopplingar mellan yrken och ämnesord som är knutna till utbildningar. Arbetet resulterade i förtydligad information om hur yrkesprognoserna fungerar.

Ett närmare samarbete med AF har lett till bättre rutiner för att kunna uppdatera prognoserna som förmedlas hos UHR. Myndigheterna arbetar med en lösning för att informationen ska uppdateras automatiskt.

UKÄ publicerar prognoser om behovet av högskoleutbildade på arbetsmarknaden. UHR kommer att undersöka hur prognoserna kan integreras i studieinformationen framöver.

Tidigare studenters etablering på arbetsmarknaden och löner

UHR får ta del av UKÄ:s uppgifter om examinerades etablering på arbetsmarknaden 1 – 1,5 år efter examen, hädanefter benämnt etableringsdata. Den senaste leveransen av etableringsdata (april 2023) innehåller uppgifter om studenter som examinerades läsåret 2019/20.

Integreringen av etableringsdata i söktjänsten Hitta och jämför utbildningar sker nu stegvis. I ett första steg publiceras etableringsdata om utbildningar som leder till en yrkesexamen eftersom det är tydligt vilket yrke de leder till och enklare att koppla ihop utbildning med yrke. Hur kopplingarna för utbildningar som leder till generella examina ska se ut behöver utredas ytterligare.

Nytt redaktionellt innehåll har publicerats om bland annat etablering med information om löner och yrkesprognoser kopplade till vissa bristyrken. UHR har också publicerat länkar till SCB:s statistik om månadslön före skatt för olika yrken.

Informationsinsatser om utbildningar till bristyrken respektive kurser som syftar till vidareutbildning eller omställning

Vissa yrken har ett stort kompetensbehov medan andra yrken har ett specifikt behov av högskoleutbildade. Båda yrkeskategorierna kan vara av stort intresse för individer som vill öka sina chanser att bli anställda direkt efter sina avslutade studier.

UHR har samarbetat med CSN för att kunna presentera information och statistik om omställningsstudiestödet. Myndigheten har också skapat två ingångssidor kopplat till arbetsmarknaden, gjort om innehållsstrukturen och uppdaterat söktjänsten för att underlätta jämförelsen av utbildningar.

Inom uppdraget Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande planeras en myndighetsöverskridande analys om omställningsstudiestödet och dess effekter på utbildningssektorn och arbetsmarknaden. Resultatet kommer att användas för att förbättra UHR:s information relaterat till omställning.

Digital kampanj

För att öka kännedomen och informera om utbildningar som kan leda till yrken med goda arbetsmarknadsutsikter, så kallade bristryrken, har en digital kampanj genomförts.

Målgrupp för kampanjen var personer i hela landet som befinner sig mitt i yrkeslivet (27–55 år) och som vill vidareutbilda sig eller göra en omställning. Budskapet var en uppmaning att göra ett välavvägt studieval genom att välja en utbildning som leder till ett yrke.

Genom kampanjen nåddes sammanlagt 971 516 unika personer av budskapet med 525 004 reaktioner, ett bra resultat och över snittet för jämförbara kampanjer. Reaktionerna kan handla om att de gillar, kommenterar eller klickar på annonserna. Av dessa har sedan 23 069 personer klickat sig vidare in till Studera.nu.

Synpunkter från målgrupperna

UHR genomför löpande användarundersökningar på Studera.nu. Den senaste undersökningen som genomfördes under våren 2023 innehöll nya frågor om befintlig information med koppling till arbetsmarknad samt utbildningar som syftar till kompetensutveckling. Enkätundersökningen kommer att upprepas i ett senare skede för att mäta effekten av insatser som har genomförts under uppdraget.

UHR planerar även att genomföra andra insatser för att få insikter från målgrupperna i form av användarundersökningar och fokusgrupper.

Studenter mitt i livet – analys om målgruppen

Det nya omställningsstudiestödet förväntas leda till att fler återvänder till högskolestudier än tidigare. UKÄ utgår från att den här delvis nya målgruppen för högskolan, det vill säga omställare, framför allt är yrkesverksamma och äldre studenter. UHR har utgått från studenter i åldern 35–54 år i sin skrift Mitt i livet-studenter i högskolan¹ eftersom det är

¹ [Mitt i livet-studenter i högskolan \(pdf\)](#)

den största åldersgruppen som hittills fått beviljade ansökningar om omställningsstudiestöd.

Resultaten visar att andelen studerande kvinnor mitt i livet är större än andelen studerande kvinnor i studentpopulationen i sin helhet. Ofta studerar mitt i livet-studenter utbildningar inom hälsa och sjukvård eller pedagogik, gärna påbyggnadsutbildningar – utbildningar som leder till goda arbetsmarknadsutsikter. Skriften ger en helhetsbild av målgruppen studenter mitt i livet, vilket är till gagn för lärosäten och andra myndigheter.

Samråd med intressenter

Studie- och karriärvägledare är viktiga vidareförmedlare av UHR:s information om högskolestudier. UHR har regelbunden kontakt med studie- och karriärvägledare och inhämtar information bland annat genom utbildningar, intervjuer och enkäter.

För att få en indikation om i vilken utsträckning arbetsmarknadsutsikter tas upp under samtal med studenter genomfördes i juni 2023 en enkätundersökning bland studie- och karriärvägledare verksamma inom gymnasieskolan, vuxenutbildningen och högskolan. Drygt 380 respondenter besvarade enkäten som förutom fasta frågealternativ även gav möjlighet till förslag på hur informationen om arbetsmarknaden kan förbättras.

Enkätsvaren visar att frågor om arbetsmarknadsutsikter är det näst mest aktuella ämnet under vägledningssamtalen, efter frågor om behörighet. Frågor om bristyrken, och vilka utbildningar som kan leda till ett sådant, förekom i mindre utsträckning. I sammanhanget är det värt att notera att vägledare vid vuxenutbildningen och högskolan identifierar såväl arbetssökande som verksamma i olika åldrar bland de som vänder sig till dem med frågor.

I dialog med studie- och karriärvägledare har det framkommit flera förslag, till exempel att bättre matcha utbildning till yrke med tydligare beskrivningar, skapa mer informationsmaterial, lägga till riktad information om hållbara yrken och presentera information om yrkesprognoser för kommande bristyrken regionvis. UHR tar dessa synpunkter med sig i det fortsatta utvecklingsarbetet.

UHR har även fört dialog med samverkansgruppen för kompetensförsörjning på Svenskt Näringsliv för att redovisa delar av uppdraget och diskutera vårt samarbete. Uppdraget är högaktuellt för Svenskt Näringslivs arbete med att få flera personer att välja utbildningar som leder till yrken där det saknas kompetent arbetskraft.

Med utgångspunkt i gemensamma intresseområden kommer UHR och Svenskt Näringsliv att löpande utveckla formerna för studieinformation

kopplade till arbetsmarknaden. Dialog har initierats även med andra arbetsgivarorganisationer inom ramen för den myndighetsamverkan som pågår kring kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Utbildningars kvalitet

UHR och UKÄ har gemensamt kartlagt tillgänglig information om utbildningars kvalitet och utrett om resultaten av UKÄ:s och lärosätenas utbildningsutvärderingar kan användas och anpassas i UHR:s studieinformation.

Slutsatsen är att informationen om resultaten i de kvalitetsutvärderingar som genomförs idag inte underlättar välavvägda studieval för den enskilda individen i den utsträckning som jämförbara kvalitetsdata skulle göra.

UKÄ genomför endast utbildningsutvärderingar av ett urval av utbildningar. Yrkesexamensutbildningar kommer dock framöver att utvärderas av UKÄ med viss regelbundenhet. Urvalet utgår ifrån myndighetens samlade kunskaper och erfarenheter från tidigare kvalitetsgranskningar, effektivitetsanalyser, statistik och tillsynsärenden, men även myndighetens omvärldsbevakning och dialog med lärosäten. Fokus hos UKÄ ligger i stället på lärosätesgranskningar och inom dessa granskas inte utbildningar. I de tematiska utvärderingarna kan utvärderingsobjektet vara utbildningar.

Studierande och presumtiva studierande är inte primära målgrupper för resultaten av de utbildningsutvärderingar som UKÄ har genomfört eller kommer att genomföra. Det saknas därför kunskap om i vilken utsträckning målgrupperna tar del av utvärderingarna och hur de tolkar och använder resultaten. Kvalitet i en utbildning kan också variera över tid och information om resultatet av en utbildningsutvärdering kan vara inaktuell för till exempel ett utbildningsalternativ 2023 om utvärderingen gjordes 2020.

Detta sammantaget gör att UHR inte har gått vidare med att bearbeta eller anpassa informationen om resultaten i UKÄ:s utvärderingar till målgrupperna i myndighetens kanaler. Information om resultaten av utvärderingarna förmedlas på Studera.nu genom länk till UKÄ:s webbplats och till Högskolekollen.

UHR och UKÄ konstaterar att de kvalitetsutvärderingar lärosätena själva genomför i större utsträckning än UKÄ:s utbildningsutvärderingar är till nytta för målgrupperna eftersom studierande och presumtiva studierande är målgrupper och utvärderingarna ofta har ett tydligt studerandeperspektiv.

Vad som bedöms och utvärderas, tidpunkt och med vilken regelbundenhet utvärderingar genomförs skiljer åt mellan lärosäten och resultaten är inte alltid tillgängliga för målgrupperna via webbsidor. Därför görs idag ingen hänvisning till lärosätenas utvärderingar på Studera.nu.

Lärosätenas utvärderingar behöver tillgängliggöras för målgrupperna, informationen behöver bli mer likartad och systematisk och studerandeperspektivet behöver säkerställas. Det är fokus i det fortsatta samarbetet med UKÄ, i samverkan med Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), lärosätena och Sveriges förenade studentkårers kvalitetskommitté (SQC).

Men för att information om utbildningars kvalitet ska underlätta för målgruppernas välavvägda val krävs att innehållet och genomförandet av utvärderingarna blir mer samstämmigt och jämförbart; att bedömningsområden och indikatorer överensstämmer, att kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad görs regelmässigt och att studerandeperspektivet är genomgående och tydligt.

Slutsatser och arbetet framåt

UHR har ett löpande uppdrag när det gäller studieinformation där en kontinuerlig utveckling sker. Under det utökade regeringsuppdragets genomförande har UHR dragit följande slutsatser om hur arbetet med att utveckla studieinformation bör fortsätta.

Uppmärkning av utbildningar

UHR har konstaterat att lärosätenas uppmärkningar av utbildningar inte är konsekventa. Lärosätenas mål med sina uppmärkningar är att i första hand marknadsföra utbildningen medan studenterna vill hitta utbildningar kopplade till de yrkes- och arbetsområden som de är intresserade av.

En insikt är att UHR och lärosätena, eventuellt tillsammans med UKÄ, bör skapa en dialog för att fördjupa och konkretisera hur utbildningar kan kategoriseras bäst för att uppfylla studenternas behov. Samverkan kan innebära att myndigheterna hittar goda exempel som kan användas för inspiration och fortsatt utveckling av informationen.

Fördjupad samverkan

UHR delar målgrupper med AF och CSN, kopplat till livslångt lärande. Samarbetet mellan myndigheterna har visat på delade uppfattningar om relevant information för studenter och arbetssökande. Myndigheterna är överens om att fortsätta dialogen och skapa rutiner för fortsatt samordning av kommunikation till de gemensamma målgrupperna. Målbilden är att på sikt minska glappen mellan olika kanaler och tjänster och att öka nyttan för målgrupperna genom förbättrad information. UHR har för avsikt att samarbeta med andra myndigheter som har samma målgrupper för utbyte av insikter och koordinering av insatser, till exempel lärosätena och Skolverket.

Skolverkets webbplats Utbildningsguiden innehåller information och vägledning inför val av utbildning på de flesta utbildningsnivåer, inklusive högskolenivå. Mycket av den informationen överlappar den studieinformation som finns på Studera.nu och UHR bedömer att det finns möjligheter till synkronisering mellan myndigheterna, dels för att säkerställa att informationen som presenteras är korrekt, dels för att stödja målgrupperna i sitt sökande efter information inför utbildningsval. Utöver det har Skolverket också ett pågående regeringsuppdrag gällande studievägledning som har relevans för hur studieinformationen kan utvecklas för att stödja välavvägda val.

Särskilt viktigt för UHR:s fortsatta arbete med studieinformation är att fördjupa dialogen med lärosätena och SUHF. Frågor som kan lyftas i den dialogen är bland annat hur kopplingen mellan högskoleutbildning och yrke tar sig i uttryck hos UHR, på lärosäten och i UKÄ:s kvalitetsarbete.

För att förbättra informationen kopplat till samhällets bristyrken och omställning visar uppdraget att det krävs en tydligare, mer riktad samverkan mellan myndigheter och andra aktörer – främst arbetsgivare – än vad som finns idag. Utmaningen ligger i att målgruppernas motivation och förutsättningar för att välja att utbilda sig till ett bristyrke ser olika ut. En myndighetssamverkan med tydliga mål som utgår från faktiska behov har sannolikt större chanser att resultera i insatser som ger effekt och som är möjliga att mäta över tid.

En viktig del i detta är tillgången till dialog med en studie- och karriärvägledare vilket är någonting som en webbplats eller e-tjänst inte kan erbjuda. Vägledare är viktiga vidareförmedlare för UHR:s breda verksamhet. I syfte att bättre möta vägledares behov har en ny funktion inrättats på UHR med uppdrag att samordna myndighetens insatser för målgruppen.

Med samordnade insatser kan UHR ge en sammanhållen bild av myndighetens erbjudande till vägledare. Samtidigt blir myndigheten bättre rustad att samverka med andra myndigheter kring bland annat nationell kompetensförsörjning, studieinformation och främjandefrågor. Inom

den ramen kan UHR erbjuda ett forum för att snabbare än idag omsätta insikter i konkreta åtgärder och förbättringar.

Datafångst och gemensam struktur

UHR har samlat in en del data som har förmedlats vidare i olika kanaler. Detta arbete kommer att fortsätta. Ett nästa steg kommer att vara att utforska andra möjliga datakällor och analyser, till exempel prognoser om behovet av högskoleutbildade.

För att tillgängliggöra relevant statistik krävs ytterligare analys om vilken information som målgrupperna uppfattar som användbar. Den fördjupade förståelsen kräver samverkan med andra aktörer, en samverkan som bör göras än mer systematisk än idag.

Förutom analyser av vilken data som är relevant och användbar så är det även viktigt att samverkansformerna kring dataöverföring mellan myndigheterna undersöks närmare. En del av dessa utmaningar adresseras redan inom ramen för regeringsuppdraget kring gemensam datainfrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande som AF koordinerar och UHR deltar i².

Effektiviserad informations- och kanalhantering

Utifrån målgruppernas behov kan det i många fall vara bättre att skala bort information för att minska informationsbruset i stället för att addera ytterligare data och information.

Det finns många länksamlingar eller förslag på portaler som ska samla all information riktad till en viss målgrupp eller presumtiva sökande med ett visst intresse – exempelvis vårddyrken. Här riskerar myndigheter att inte nå fram till målgruppen, särskilt med tanke på att varje ny kanal som etableras också måste marknadsföras för att faktiskt nå ut till den tilltänkta målgruppen.

Krav på effektiviserad informations- och kanalhantering mellan myndigheter kan minska myndigheternas arbetsbörda samtidigt som samhällsnyttan och genomslaget ökar.

Utbildningars kvalitet

Behovet av samlad enhetlig målgruppsanpassad information om utbildningars kvalitet med studerandeperspektiv som knyter ihop

² [Uppdrag att utveckla en sammanhållen datainfrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande - Regeringen.se](#)

högskoleutbildning och arbetsmarknad har blivit tydligt under arbetets gång.

För att information om utbildningars kvalitet ska underlätta för målgruppernas välavvägda val krävs att innehåll och genomförande av utvärderingar blir mer samstämmigt och jämförbart; att bedömningsområden och indikatorer överensstämmer, att kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad görs regelmässigt och att studerandeperspektivet är genomgående och tydligt.

UHR kan fungera som nod för samlad information om utbildningars kvalitet men innehållet i informationen; vilken kvalitetsdata som ger förutsättningar för ett välavvägt studieval och att jämförbara data tas fram är ett uppdrag för fler aktörer i samarbete och samverkan, både inom och utanför sektorn.

UHR:s roll – studieinformation och kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är avgörande för Sverige som ett konkurrenskraftigt, hållbart och jämställt samhälle. Som en del av det arbetet vill UHR bland annat skapa bra och likvärdiga möjligheter för individer att utvecklas genom att utbilda sig, etablera sig på arbetsmarknaden och att vidareutbilda sig för livslångt lärande. Där är myndighetens uppdrag inom studieinformation avgörande för att individen ska kunna göra välavvägda val som ett första steg på vägen att ta sig vidare.

I linje med detta fattade UHR:s styrelse i juni 2023 beslut om en ny strategisk riktning för myndigheten från 2024 där ett av områdena som UHR ska fokusera på framåt är att vara "En tydlig aktör inom kompetensförsörjning för att möjliggöra för fler individer att göra välavvägda val".³

³ De andra två områdena är "En efterfrågad tjänsteleverantör som erbjuder lösningar inom utbildningssektorn" och "En aktiv aktör som levererar underlag som är relevanta för regering, lärosäten och andra intressenter."

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsrådet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.